

ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΤΗΤΑ & ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑ ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ ΖΗΤΟΥΜΕΝΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ

Ανάμεσα σε Συμπληγάδες βρίσκεται, λόγω της οικονομικής κρίσης, αλλά και του τρόπου παραγωγής του χώρου στην Ελλάδα, το επάγγελμα του αρχιτέκτονα, γεγονός που υπογραμμίζει την αναγκαιότητα προετοιμασίας των φοιτητών, ήδη από τις σπουδές τους, για τη "μάχη" της αγοράς εργασίας.

Η συνέχεια και οι απαιτούμενες αλλαγές στις σπουδές αρχιτεκτονικής βρέθηκαν στο επίκεντρο του συνεδρίου που διοργάνωσε στις 25-27 Απριλίου, στις εγκαταστάσεις του ΤΕΕ/ΤΚΜ, το Τμήμα Αρχιτεκτόνων της Πολυτεχνικής Σχολής του ΑΠΘ, σε συνεργασία με το Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας/ Τμήμα Κεντρικής Μακεδονίας (ΤΕΕ/ΤΚΜ). Την πρωτοβουλία της διοργάνωσης του συνεδρίου είχε ο Β' Τομέας Αρχιτεκτονικού και Αστικού Σχεδιασμού, που ανέλαβε και τη διοργάνωση του συνεδρίου.

Το Συνέδριο φιλοδοξούσε να συμβάλει στον γενικότερο προβληματισμό για την ανανέωση των αρχιτεκτονικών σπουδών, με αφορμή και τη συζήτηση για το νέο Πρόγραμμα Σπουδών του Τμήματος. Ο Τομέας όρισε επιτροπή για την οργάνωση της εκδήλωσης, αποτελούμενη από τον διευθυντή του, καθηγητή Νίκο Καλογήρου, τον καθηγητή Αναστάσιο Κωτσιόπουλο και τον επίκουρο καθηγητή Αναστάσιο Τέλλιο.

Πραγματοποιήθηκαν περίπου 40 εισηγήσεις, ενώ συμμετείχαν με παρουσιάσεις τους δύο σημαντικοί ξένοι καθηγητές, ο Τζέιμς Χόραν (James Horan), επίτιμος καθηγητής της Σχολής Αρχιτεκτονικής του Δουβλίνου και η Βιλεμίν Βιλμς Φλοέ (Willemijn Wilms Floet), βοηθός καθηγήτρια του Τμήματος Αρχιτεκτονικής του TU Delft.

Παράλληλα, το "παρών" στην εκδήλωση έδωσαν με εξαιρετικά ενδιαφέρουσες εισηγήσεις δύο αρχιτέκτονες με μεγάλη συνεισφορά στο επά-

γελμα, ο Δημήτρης Φατούρος και ο Αναστάσιος Κωτσιόπουλος, καθηγητές του Τμήματος Αρχιτεκτόνων του ΑΠΘ.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον συγκέντρωσε από πλευράς του ακροατηρίου και η εισήγηση της ομάδας εργασίας του ΤΕΕ/ΤΚΜ, με τίτλο «Ζητήματα ευχειρίας της αρχιτεκτονικής: μία ανίχνευση των πηγών και των δεσμεύσεων του επαγγέλματος». Την ομάδα αποτελούσαν οι: Αθηνά Βιτοπούλου, αρχιτέκτων, Κατερίνα Δουδούμη, αρχιτέκτων, Πηνέ Γκόλα Σαρβάνη, αρχιτέκτων, Δημήτρης Σιμώνης, αρχιτέκτων και Αθηνά Χριστίνα Συράκου, αρχιτέκτων.

"Αγκάθια" για ...αρχιτέκτονες

Όπως υπογραμμίζεται στην παρουσίαση του ΤΕΕ/ΤΚΜ, τα στοιχεία που επηρεάζουν σήμερα την άσκηση του επαγγέλματος του αρχιτέκτονα είναι:

- Οι ασάφειες του θεσμικού πλαισίου λειτουργίας του επαγγέλματος και οι συνεχείς αλλαγές του, καθώς και η ασάφεια που διέπει τον καθορισμό του ρόλου και των επαγγελματικών δικαιωμάτων των διαφορετικών ειδικοτήτων, που εμπλέκονται περισσότερο ή λιγότερο στην παραγωγή του δομημένου περιβάλλοντος.

- Η πολλαπλότητα και πολυπλοκότητα των σχέσεων - με τον πελάτη, τους συνεργάτες, τους θεσμικούς παράγοντες, τους χρήστες κλπ. - που πρέπει να διαχειριστεί ο αρχιτέκτονας.

- Η πολυπλοκότητα του νομοθετικού πλαισίου παραγωγής του δομημένου χώρου και της διάρθρωσης των υπηρεσιών του Δημοσίου, σε όλα τα επίπεδα διοίκησης.

- Η αύξηση των απαιτήσεων που αφορούν την εκπόνηση μελετών και τη διαχείριση έργων όπως περιβαλλοντικές και λοιπές αδειοδοτήσεις, νομοθετήματα / τεχνικοί κανόνες που

αφορούν σε τεχνικές προδιαγραφές και εναρμονισμένα, υποχρεωτικής εφαρμογής, Ευρωπαϊκά και λοιπά διεθνή πρότυπα, τα οποία μετασχηματίζουν το αντικείμενο εργασίας.

- Η πολλαπλότητα ή η πολυπλοκότητα των τεχνολογικών εξελίξεων, που απαιτούν μία συνεχή ενημέρωση και απόκτηση τεχνολογικής και ωθούν σε όλο και μεγαλύτερα ποσοστά εξειδίκευσης.

- Η αναμόρφωση του Ευρωπαϊκού χάρτη για την εκπαίδευση και τα απορρέοντα επαγγελματικά δικαιώματα (Διακήρυξη της Μπολόνια, 1999, Πράγας 2001, Βερολίνου 2003, Louvain 2009, κλπ). Ανεξάρτητα από τις αμφισβητήσεις και αντιδράσεις, οι Ευρωπαϊκές αυτές πρωτοβουλίες περιέχουν προτάσεις που ενδέχεται να επηρεάσουν το πλαίσιο σπουδών και άσκησης του επαγγέλματος (πχ. παροχή ίσων ευκαιριών στον Ευρωπαϊκό χώρο, αύξηση της συμμετοχής στη δια βίου μάθηση, προώθηση της απασχολησιμότητας με μαθητεία σε επιχειρήσεις στο πλαίσιο προγραμμάτων σπουδών, αύξηση ευκαιριών για κινητικότητα, καθώς στόχος είναι, ως το 2020 το 20% των αποφοίτων να έχει πραγματοποιήσει σπουδές ή περίοδο πρακτικής εκπαίδευσης στο εξωτερικό, κλπ).

Παράλληλα, αναφέρθηκε η αναγκαιότητα της διεπιστημονικής προσέγγισης κατά τη διαδικασία της σύνθεσης και την παραγωγή του αρχιτεκτονικού προϊόντος, ενώ επισημάνθηκε ο ρόλος που παίζει το ευρύτερο κοινωνικοοικονομικό πλαίσιο στον καθορισμό των συνθηκών άσκησης του επαγγέλματος

Περί χρόνιας σύγχυσης των ρόλων των μηχανικών και θεσμικού πλαισίου

"Η χρόνια σύγχυση των ρόλων μεταξύ των μηχανικών διαφορετικών ειδικοτήτων, το πλαίσιο παραγωγής του χώρου στην Ελλάδα που διαμόρφωσε ένα δομημένο περιβάλλον που δεν προάγει την αξία της αισθητικής, καθώς και η έλλειψη παιδείας σχετικά με την αναγκαιότητα της αρχιτεκτονικής για την αναβάθμιση της ποιότητας του δομημένου περιβάλλοντος και κατ' επέκταση της ποιότητας ζωής, έχουν οδηγήσει σε μία γενική υποβάθμιση και απαξίωση του ρόλου του αρχιτέκτονα στη συλλογική συνείδηση. Ταυτόχρονα, το ισχύον θεσμικό πλαίσιο και ο τρόπος που αυτό εφαρμόζεται στην πράξη, αποτέλεσμα γενικότερων κοινωνικών πρακτικών, περιορίζει την ελευθερία έκφρασης του αρχιτέκτονα, τόσο σε επίπεδο μελέτης, όσο και κατά τη διαδικασία υλοποίησης του έργου", αναφέρεται στο κείμενο της μελέτης, η οποία εκφράζει ακόμη προβληματισμούς για τις σχέσεις που αναπτύσσει ο αρχιτέκτονας με τον πελάτη, ιδιώτη ή δημόσιο, αλλά και με τους χρήστες.

"Προπόνηση" για μάχες ήδη απ'τα έδρανα

Με βάση όλα τα παραπάνω, γίνεται σαφές ότι οι σπουδές αποτελούν το στάδιο που προετοιμάζει τον μελλοντικό αρχιτέκτονα, ώστε να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του. Με αφετηρία αυτή τη διαπίστωση, προκύπτουν ορισμένες αρχές, που θα πρέπει -μεταξύ άλλων- να διέπουν ένα πρόγραμμα σπουδών αρχιτεκτονικής.

Συνεπώς, βασικές αρχές και στόχοι ενός προγράμματος σπουδών αρχιτεκτονικής είναι:

- Η καλλιέργεια της ικανότητας να μαθαίνει και

να κάνει κτήμα του ο φοιτητής νέες γνώσεις και δεξιότητες, είτε αυτές αφορούν επί μέρους εξειδικεύσεις του σχεδιασμού του χώρου είτε θεωρητικές προσεγγίσεις και πρακτικές είτε τεχνολογικές εξελίξεις (νέα υλικά, νέα σχεδιαστικά εργαλεία κλπ.).

- Η ευρύτητα σπουδών που μπορεί να διασφαλίσει τη διατήρηση των υπάρχοντων επαγγελματικών δικαιωμάτων (αποκατάσταση, αστικός και πολεοδομικός σχεδιασμός, αρχιτεκτονική τοπίου κλπ.).

- Η διεπιστημονικότητα στην προσέγγιση της σχεδιαστικής διαδικασίας.

- Η ισορροπημένη εστίαση στους διάφορους τομείς με τους οποίους σχετίζεται η αρχιτεκτονική (αισθητική, τεχνολογία, κοινωνία, πολιτισμός, οικονομία, πολιτική).

- Η εξασφάλιση από τη μία ενός corpus βασικών θεωρητικών και πρακτικών γνώσεων, αλλά και της δυνατότητας διαμόρφωσης ενός «προσωπικού» προγράμματος, ανάλογα με τις ιδιαίτερες ικανότητες του φοιτητή, τα ενδιαφέροντά του και τις μελλοντικές επιδιώξεις του.

- Ο εφοδιασμός με γνώσεις που σχετίζονται περισσότερο με το πλαίσιο άσκησης του επαγγέλματος.

Επιπλέον γνώσεις και δεξιότητες

Εκτός λοιπόν από τις βασικές θεωρητικές και πρακτικές γνώσεις, που ούτως ή άλλως τα περισσότερα προγράμματα σπουδών αρχιτεκτονικής προσφέρουν, επιπλέον γνώσεις και δεξιότητες με τις οποίες θα μπορούσε να εφοδιαστεί ο

νέος αρχιτέκτονας είναι, σύμφωνα με την ομάδα εργασίας:

- Η δεξιότητα να επικοινωνεί το έργο του στον πελάτη του και στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο (μέσα απεικόνισης και επικοινωνίας, σωστή χρήση της γλώσσας, του γραπτού και προφορικού λόγου).

- Η ικανότητα να αντιλαμβάνεται, να κατανοεί και να αξιοποιεί με δημιουργικό τρόπο τις δεσμεύσεις και τους περιορισμούς που πηγάζουν από το εκάστοτε θεσμικό πλαίσιο παραγωγής του χώρου.

- Η δεξιότητα και τα απαραίτητα εργαλεία επικοινωνίας για τη συνεργασία με άλλες ειδικότητες μηχανικών, που εμπλέκονται στη διαδικασία παραγωγής του δομημένου χώρου.

- Γνώσεις που αφορούν στην ποιότητα μελετών και Έργων, όπως Προγράμματα Ποιότητας Έργων, Συστήματα Διαχείρισης Ποιότητας, περιβάλλοντος, ενεργειακή διαχείριση και υγιεινή και ασφάλεια της εργασίας, πιστοποίηση υλικών.

Ανάγκη στενής συνεργασίας ακαδημαϊκού-επαγγελματικού χώρου

Τα μέλη της ομάδας επισημαίνουν ακόμη την ανάγκη στενής συνεργασίας του ακαδημαϊκού και επαγγελματικού χώρου. "Δράσεις συνεχούς σύνδεσης και ανταλλαγής πολύτιμων πληροφοριών και μεταφοράς τεχνογνωσίας από τον ένα τομέα στον άλλο, δηλαδή από τον ακαδημαϊκό και επαγγελματικό χώρο, θα συνέβαλαν στην εναρμόνιση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων με τις εκάστο-

τε απαιτήσεις του επαγγέλματος του αρχιτέκτονα", υπογραμμίζεται στο κείμενο.

Ειδικότερα, δράσεις που θα μπορούσαν να βοηθήσουν σε αυτή την κατεύθυνση μπορεί να είναι:

- Οι εκπαιδευτικές δράσεις 'δια βίου μάθησης', σε συνεργασία με το πανεπιστημιακό διδακτικό προσωπικό, για τους αποφοίτους της αρχιτεκτονικής (σημαντικό ρόλο παίζει στον τομέα αυτό το ΤΕΕ που μπορεί περαιτέρω να διευρυνθεί).

- Η συμμετοχή στην ακαδημαϊκή διδασκαλία αρχιτεκτόνων ελεύθερων επαγγελματιών, οι οποίοι, μέσω διαλέξεων ή εργαστηρίων, μπορούν να ενημερώνουν την ακαδημαϊκή και φοιτητική κοινότητα για τους εκάστοτε επαγγελματικούς προβληματισμούς και προκλήσεις.

Τ. Κονακλίδης: Να προχωρήσουμε μπροστά χωρίς ιδεοληψίες

Απευθύνοντας χαιρετισμό στην εκδήλωση, ο πρόεδρος του ΤΕΕ/ΤΚΜ, **Τάσος Κονακλίδης**, επισήμανε την ανάγκη σύνδεσης του επαγγέλματος των αρχιτεκτόνων -και γενικότερα των μηχανικών- με το ΤΕΕ και τα πολυτεχνεία, καθώς όπως είπε "πρέπει να δούμε τις νέες συνθήκες που δημιουργούνται και να προχωρήσουμε μπροστά", χωρίς ιδεοληψίες και αγκυλώσεις.

Πρόσθεσε ότι το σχέδιο "Αθηνά" είναι μεν καλό στις προθέσεις, αλλά έχει πολύ σοβαρές αδυναμίες, για τις οποίες το ΤΕΕ/ΤΚΜ έχει ήδη πάρει δημοσίως θέση, ενώ συμπλήρωσε ότι η ανεργία των νέων γενικότερα και των νέων μηχανικών ειδικότερα παραμένει ένα εξαιρετικά σοβαρό κοινωνικό πρόβλημα, που αν δεν αντιμετωπιστεί, η Ελλάδα θα απογυμνωθεί από τους επιστήμονές της και ο δρόμος για την ανάπτυξη θα γίνει ακόμη δυσκολότερος.

Ν. Καλογήρου: Στόχος η διεπιστημονικότητα και η ενίσχυση της δημιουργικότητας

Από την πλευρά του, ο καθηγητής **Νίκος Καλογήρου** εξέφρασε την ικανοποίησή του για το γεγονός ότι, παρά το γεγονός ότι ουσιαστικά δεν έγινε διαφήμιση για την εκδήλωση, τον χώρο του συνεδρίου κατέκλυσαν αρχιτέκτονες όλων των γενιών και εκπρόσωποι από όλες τις άλλες σχολές και τμήματα του Πολυτεχνείου.

"Πιστεύω ότι έγινε ένας πολύ καλός διάλογος, που υπερβαίνει τις σημερινές αντίξοες συνθήκες. Θεωρώ ότι, ως έχει σήμερα η κατάσταση, με την άμεση διάχυση της πληροφορίας και την παγκοσμιοποίηση της αρχιτεκτονικής, υπάρχουν σημαντικές ευκαιρίες για το επάγγελμα. Σε κάθε περίπτωση, δεν μπορούμε να απαντάμε στις προκλήσεις μονοσήμαντα, καθώς χρειάζεται να καλλιεργούμε στις σχολές μας τη δημιουργικότητα", σημείωσε.

Κατά τον κ. Καλογήρου είναι σημαντικό να βρούμε τρόπους, παρά την προγραμματισμένη συρρίκνωση του ελληνικού δημόσιου πανεπιστημίου, που καλείται να λειτουργήσει με το 1/4 των πιστώσεων και το 1./3 των διδασκόντων, να κρατήσουμε τη σημερινή ποιότητα και να την αναβαθμίσουμε, προχωρώντας σε μια αναγέννηση της παιδείας, που έχει ως προαπαιτούμενο τη βιωσιμότητα.

Στο πλαίσιο αυτό, στον σχεδιασμό του νέου προγράμματος σπουδών του Τμήματος θα ληφθούν υπόψη παράγοντες όπως η διεπιστημονική προσέγγιση, η κριτική σκέψη και η ενίσχυση της δημιουργικότητας των αρχιτεκτόνων του αύριο. ■

Από την παρουσίαση της ΟΕ του ΤΕΕ/ΤΚΜ

